

Kaptenid ja kaotajad

Juba mõtlen läbitud suveteatrirännakule, nähtud kümnele uuslavastusele nostalgiaga. Ikka kehtib Viidingu luuletõdemus "hiljem valiti välja, mida ma nägin". Veel pole "hiljem" saabunud ja mõtted uitavad vabalt.

Pille-Riin Purje

Huvitav teatrisuvi oli. Suveteatri repertuaar intrigeeriv ja otsinguline, koondafiil ülekaalus kodumaine (näite)kirjandus. Uhkeim üllataja Andrus Kivirähki uus algupärane, lõikava üldistusjõuga tragikomöödia "Kalevipoeg" – Rakvere Teater Neerutis Sadulamäl, lavastaja Ain Prosa.

Teine esiettekanne, põnev poleemiline nähtus, oli Jaan Tätte / Olav Ehala "Kaotajad" – Linnateater. Taasavastati eesti draama- ja proosaklassikat: Kitzbergi "Neetud talu" – Ugala, Smuuli "Kihnu Jõnn" – Vanemuine; Gailiti "Toomas Niper-naadi" – Ugala ja Emajõe Suveteater, Bornhöhe "Tasuja" – Endla. Pealekauba maailmamuusikalid "Cabaret" ja "Aida". Stiilse üksiklasena jääb mällu elegantne näidend maailmaklassikast: Shaw' "Südamete murdumise maja" Käsma Meremuuseumi õuel, vabalavastaja Roman Baskini õnnestumine, Draamateatri ja Virumaa Muuseumide ühisettevõtmine.

Tuuslarist aatemeesteni

Mitte kuidagi ei saa suveteatri mängukava allutada "Kalevipoja" jultunud antikangelase Tuuslari (Andrus Vaariku vaimustavalt arrogantses tõlgenduses) nõmedale suvemeelalahu-tuse propagandale. Küllap on Tuuslari vaimu agaralt levinud teatrikunstikauged suvetuurid...

Aga takkakiitjaid või sugulashingi leiaks Tuuslarile ka mujalt kui "Kalevipoja" kilplasarhva seast: kohaseks näiteks passib Indrek Saare mängitud ülbe nokk

SUVELAVASTUSED

"Kalevipoeg" – Rakvere Teater; Jaan Tätte / Olav Ehala "Kaotajad" – Linnateater; A. Kitzbergi "Neetud talu" – Ugala; J. Smuuli "Kihnu Jõnn" – Vanemuine; A. Gailiti "Toomas Niper-naadi" – Ugala ja Emajõe Suveteater, E. Bornhöhe "Tasuja" – Endla. B. Shaw "Südamete murdumise maja" – Draamateater ja Virumaa Muuseumid. Maailmamuusikalid "Cabaret" ja "Aida".

Oodo "Tasujas", miks mitte ka mõni tüüp "Kaotajatest".

Suveteatris refräänina korduv peategelane oli noor tõsine mees. Noorust ei idealiseeritud, aga mitme tegelaskuju ausus äratas lugupidamist. Ega poolmuigav märksõna "marmor-tahvlisuvi" nii kohatu olegi: Anti Reinthal sisenes Kalevipoja rolli teadliku vabadussõjafilmi mälu-slepiga, mis muutis ta vastandumise nii kilplasarhvale kui ka Tuuslarile iseäranis mõjusaks.

Ott Aardam toetas sama teemat komöödias "Neetud talu" Juliusena varjatumal viisil. Priit Võigemasti valimine Niper-naadi rolli ei haakunud filmiga "Nimed marmortahvlilt" sisuliselt (küllap toimis näitleja nimi kui peibutav reklaam), ka oli noor Niper-naadi hoopis teisest tõust: muretu, eluvastutusest vaba väljamõeldis, kelle päralt lõputu suvi. Vastandina Hannes Kaljupärve Niper-naadile, kel elukogemust südamega tajuda sügise ja talve liginemist.

Muide, kas ei jätkanud Niper-naadi kui elumänguri teemat ka Veikko Täär taltsutatud abikaasa Hectori rollis "Südamete murdumise majas", osatäitja oluliselt noorem kui Shaw kirjutatud tegelane (või mõjus kaasa Täari talveroll Ekke Moor?).

Kõrvalpilgu salapära

Vastutustundlike eluvalikutega noorte meeste kilda kuulus ka Sepo Seemani Tasuja. Ning Riho Kuitsari Kihnu Jõnn oma "Fortuu-

naga" – lavastus muutis metskapteni tunduvalt nooremaks, Ajalooline Tõde oligi Smuuli tekstist välja kärbitud. Ärevaks tegi Argo Aadli kurva arengukaarega roll Joonas "Kaotajates".

Vanemad, elutargemad ja elukavalamad tegelased olid teatrisuves haruldased külalised (kas polegi nooruse domineerimine praeguses (teatri)ajas iseloomulik?). Markantseim isiksus oli Roman Baskini kapten Shotover "Südamete murdumise majas" oma "keskendumise seitsmenda astme" jonnakais otsinguis. Suveräänses saladust kandis Rein Oja eremiit Prohveti-Pärt "Tasujas", kes keskendumisvõime juba saavutanud.

Tingimata oli teatrisuves tähtis Tõnu Aava ja Rudolf Alla-berdi, Volli Käro ja Peeter Jakobi kohalolek "Südamete murdumise majas", samuti Lembit Eelmäe rollid "Kihnu Jõnnis" ja "Niper-naadis".

Kummitama jäävad, sügislalve tulevad kaasa kummalise kõrvalpilguga loodud tegelased, ajamootmele allutatamad rollid, saladusega mängud. Mait Malmsteni nõtkes Konferansjee "Kabarees", kes jõudis neetult loogilise ja heidutava puändini.

Sündmus on Üllar Saaremäe ja Rain Simmuli iga taaskohtumine kümme aastat tagasi sündinud lavastuses "Carmen", tänava Saueaugu teatritalus. Okkalise hüüumärgi paneb teatri-suvele Tarvo Sõmeri Siil "Kalevipojas", üks leidlikuma saladusemahuga nähtus me näitekirjanduses.